

Mio

Filmen följer den sjuttonårige Mio under ett par år. Mio kom som ensam anhöriginvandrare till Sverige redan som åttaåring. Han växer upp på Henriksdalsberget i Stockholm - och han går igenom en tuff resa via droger och stök och olika försöksanställningar innan han hittar sig själv och kommer på rätt köl i livet.

Rekommenderad från åk 8

EN FILMHANDLEDNING AV
PER ERICSSON & ANDREAS HOFFSTEN

Handlingen

På en textskylt berättas att filmen är inspelad under tre år och att de brott som begås är lagförda, under utredning eller preskriberade.

Filmens huvudperson Mio och hans flickvän Melina sitter på en bänk och kelar. Melina retar Mio för att han aldrig hört "Sov du lilla videung". Mio kallar henne fitta och kastar på skämt en coca-cola burk efter henne när hon skrattandes springer iväg.

På ljudbandet berättar regissören om hur Mio kom till Sverige från Thailand som åttaåring. Hitskickad av sina föräldrar för att bo hos och adopteras av sin faster för att få en chans till ett bättre liv med bättre inkomster så att han kan skicka hem pengar till familjen i Thailand så att Mios syster kan få studera.

Regissören träffade Mio när han arbetade som fritidsledare i bostadsområdet Henriksdalsberget i Stockholm. Några år senare bestämmer han sig för att se vad som har hänt med Mio, hans kompis Jeffrey och Melina.

Våren 2004

Mio berättar att han är glad och att han nästan är ihop med en tjej, Melina. Fast han skäms lite eftersom hon är tre år yngre vilket hans kompisar retar honom för. När Mio blir tretton slänger hans faster ut honom eftersom han är för stökig och Mio tvingas klara sig på egen hand genom att sova hos kompisar och han kommer i kontakt med killar som använder droger. Mio säger att hans dröm är ett bra förhållande och ett stadigt jobb så att han kan skicka hem pengar till sin systers skolgång. Melina berättar att Mio saknar sin familj samt om sina egna föräldrar som är skilda.

Mio pratar mycket om att skaffa jobb och att han måste "börja sköta sig och ta tag i livet". Men det händer inte så mycket. Det struliga livet fortsätter. Hans kompis Jeffrey berättar att han sett filmen *Dom kallar oss mods* och att han blev "äcklad" av hur Kenta och Stoffe i filmen levde. "Så vill jag inte leva" säger han.

Mio har dragit på sig skulder för olika telefonerbjudanden och han hamnar i en dålig spiral. Han känner sig motarbetad och oälskad och självkänslan sviktar. Han grälar med Melina och skriker "jävla fitta" åt henne. Det är mycket öl och det är bråk.

Våren 2005

Mio har inte berättat för socialen att han inte bor kvar hos sin faster av oro att inte få stanna i Sverige men bestämmer sig ändå för att söka upp sin kontaktperson. Han får löfte om att få bo i ett ungdomsboende i Fisksätra om han sköter sig och slutar med drogerna. Socialen hjälper Mio med en praktikplats som trädgårdsmästare för 2 000 kronor i månaden. Han fantiserar om att få fast jobb så att han kan betala sina skulder och kanske resa till Thailand på besök.

Vi möter Mios faster som berättar att Mios föräldrar bråkade jämt och Mio berättar att hans pappa är väldigt aggressiv och temperamentsfull. Mio fyller 18 år och kompisarna firar Mios födelsedag med tårta och kalas.

Våren 2006

Mio fick inget jobb hos trädgårdsmästaren men Melina och han går ofta i butiker och låtsas att de har pengar. Samtidigt får vi se hur Mio har inkassokrav hos Kronofogden. Han börjar som praktikant på en livsmedelsaffär men blir påkommen med att stjäla varor för tusentals kronor och blir anmäld och uppsagd. Han riskerar att förlora sin lägenhet.

Regissörens berättarröst säger att det är svårt att få kontakt med Mio och att han funderar på att sluta filma för att det känns så hopplöst men att han ändå bestämmer sig för att fortsätta. Vi ser Mio röka på och driva runt i olika våldsamma miljöer. När Melina försöker stoppa ett bråk och föra bort Mio ser vi hur han även slår till henne vilket gör att hon bryter förhållandet med Mio.

Hösten 2006

Mio och Melina pratar inte längre med varandra. Socialen bestämmer att Mio måste flytta från ungdomsboendet till en andrahandslägenhet. Han får ytterligare en ny chans och får börja som lärling på en målerifirma. Där trivs han; "man ser resultat, det blir fint". Mio bestämmer sig för att åka till Thailand, något som blir möjligt för att han fick chans att jobba lite extra på målerifirman. Det är elva år sedan han träffade sina föräldrar och han har bara pratat med dem på telefon vid ett fåtal tillfällen.

Mio tas emot hjärtligt och stannar hos familjen i två och

en halv vecka. Just nu klarar sig familjen ganska bra på de pengar pappan drar in genom att organisera illegalt spel tillsammans med den lokala polischefen. Mio talar till sin förvåning lite thailändska men han ställer inga frågor till sina föräldrar om sin barndom och varför han skickades iväg. Istället visar han en film som filmens regissör har hjälpt honom att klippa ihop, om hans liv i Sverige - den positiva versionen. Han uttrycker också sin beundran för sin syster som både studerar och hjälper till hemma.

De tar farväl och Mio flyger hem igen.

Våren 2007

Mio återförenas med Melina och han berättar att han skäms så för att han slog henne. Han köper en liten nallebjörn som försoningspresent. De säger att de älskar varandra. På en fråga om hur hon känner sig svarar Melina att jo, det känns tryggt - och som ett helvete - och tryggt.

Filmen avslutas med textskyltar som berättar att Mio och Jeffrey har slutat med drogerna, att Jeffrey satsar på musiken, att Melina studerar på vårdgymnasiet och att hon och Mio har skaffat hund. Mio har fått fast lärlingstjänst på målerifirman.

Vem är Mio?

Det första vi ser av Mio är en scen tillsammans med hans flickvän Melina, en kärleksfull scen där de retas med varandra men en scen som också låter oss se lite av de sämre sidorna hos Mio. Melina skojar med Mio om att han inte kan orden till barnvisan "Sov du lilla videung" och det slutar med att hon springer skrattande iväg samtidigt som Mio slänger en colaburk efter henne och skriker skällsord. Scenen fungerar som ett tydligt exempel på det som kanske är grunden i Mios frustration; att han är ung i ett land där han inte riktigt känner sig hemma. Ett land där han saknar både familj, hem och vissa kulturella uttryck. Kanske är det vad som får honom att ibland halka utanför ramarna och strula i skolan och livet i stort. Samtidigt verkar han hela tiden veta vad han borde göra. Mio pratar väldigt mycket om att göra rätt för sig och hitta ett jobb så att han kan hjälpa sin familj hemma i Thailand.

Han berättar att han var bra; "jag var fett duktig i sko-

lan, fett smart" och han säger att han en gång började gråta för att han inte klarade av ett räknetal, prestation-skraven han lägger på sig själv och som han upplever från omgivningen är stora. Det närgångna och självutlämnande porträttet av Mio gör att vi ser hela människan och inte bara en "jävla invandraringe" från förorten, en halv-kriminell ligist.

- Hur upplever ni Mio som person? Är det någon ni tycker om? Förändras bilden av honom under filmens gång?
- Går det att känna igen sig i Mios värld och hans rotlöshet?
- Hur upplever man hans ansvarskänsla inför sin familj som han ändå inte har träffat på många, många år? Varför är den så stark?

Drömmen om ett bättre liv

Drömmen om att få det lite bättre är en universell känsla. Visst går man lite till mans och drömmer om pengar eller lite mer tid eller något annat. Precis som Mio gör när han går och låtsas-shoppa i butikerna.

Regissören Jonas Embring berättar att Mio skickades till Sverige från Thailand för att bo hos sin faster. Dels för att ge Mio bättre möjligheter att utbilda sig och få ett bra jobb och dels för att underlätta för familjen. Mios familj hoppas att Mio ska kunna skicka tillbaka pengar till familjen när han blir äldre. Regissören säger däremot inte så mycket om det som antagligen också är en del av sanningen; att Mios familj därmed också slipper kostnaden med att försörja honom.

Det är många som har flyttat till andra sidan jordklotet i hopp om ett bättre liv. För svenskar (precis som i många andra europeiska länder) skedde den stora utvandringen under 1800-talets senare hälft och början av 1900-talet, då närmare 1,3 miljoner svenskar emigrerade till Amerika i hopp om ett bättre och rikare liv. Mio är ett exempel på samma fenomen men också ett exempel på det som idag är den vanligaste typen av invandring i Sverige, nämligen anhöriginvandringen. Det speciella i Mios fall är att han skickas iväg i så ung ålder till ett land långt bort med helt annan kultur och språk, visserligen för att bo hos en släkting men utan hemmiljöns igenkännbarhet och trygghet.

Det är lätt att förstå att det kan skapa starka känslor av oro, att inte höra hemma och att vara försakad av sin familj. Något som förstärks ytterligare av att hans strulighet gör att hans faster tröttnar och kastar ut honom. En omtumlande händelse som vi som tittare aldrig får någon närmare förklaring till eller ifrågasättande av. Precis som flera andra händelser i filmen är det saker som registreras och berättas, inte reds ut. Förhållandet med fastern är en sådan aspekt eftersom de ändå verkar ha kontakt när Mio är där på besök.

- Vad tror ni om Mios liv innan filmen startar och om hans förhållande till sin pappa och sin faster? Går det att förstå?
- Vad finns det för livsdrömmar hos eleverna? Brukar de också leka att de har mer pengar än vad de har?
- Mios struliga liv verkar ju ordna upp sig ganska så bra till slut, även om det kanske blir flera bakslag framöver.

Vilka lärdomar kan vi dra av filmen om Mio, vilka insikter får vi?

Ansvar

Mio pratar ofta om att styra upp sitt liv. Han ska sluta med drogerna, skaffa jobb och lägenhet, men inget går som han önskar. Han verkar inte vilja möta verkligheten och anpassa sig efter sina egna begränsade förutsättningar. Dagdrömmarna om ett bättre liv levs ut genom att låtsas-shoppa i butiker och får ödesdigra konsekvenser när han inte kan betala sina räkningar. När socialen ordnar ett praktikjobb åt honom blir det inget av och han till och med ertappas med att stjäla från den affär där han jobbar. Inget blir bättre och det går så långt att han inte ens kan kontrollera sig inför Melina, att han till och med slår till henne.

- Vem är det som har ansvar för att det blir som det blir? Vilka krav kan man ställa på en sjuttonåring?

• "Det är samhällets fel" är en mening man ofta kan höra när det handlar om att det gått snett eller någon har kommit i kläm mellan olika myndigheter. Vilken bild ges i filmen av Socialen och av samhällets insatser i stort? Är det en rättvis bild?

• Varför kan inte Mio ta ansvar för sin ekonomi - istället för att spendera pengar han inte har? Kanske att det inte bara är Mios eget fel? Vilket ansvar har exempelvis alla försäljningsföretag som jobbar via mobil och Internet?

• Mio säger vid ett tillfälle i filmen att "Alla tror det sämsta om mig, ingen tror på mig. Klart jag gör dåliga saker då." Vad behövs för att man ska klara av att vända en negativ spiral?

• Hur kan man som anhörig eller nära vän agera för att försöka rädda någon från att förstöra sitt liv?

Vändningen

"Jag pallar inte" utbrister Mio vid ett tillfälle när allt är som mörkast och vi hör samtidigt en sång med Anthony and the Johnsons på ljudbandet. Men när allt ser som mest hopplöst ut kommer ändå vändningen. Kanske känner Mio att han nu verkligen måste göra något åt sin situation och Socialen ger honom också en chans till när han får lärlingsplatsen på målerifirman. Och nu verkar Mio faktiskt ha hittat rätt. Han lyckas till och med tjäna ihop lite extra pengar så att han kan realisera en annan av sina drömmar; den att kunna åka till Thailand och hälsa på sin familj som han inte sett på många år.

• I filmen skymtar Mios målarhandledare endast förbi i förbifarten. Samtidigt väcks nyfikenheten över tanken att det inte enbart är jobbet och Mios nya attityd som gör att måleriarbetet fungerar. Kanske är det arbetsledarens attityd som också passar in? För att förändra sitt liv måste man vilja det själv, men går det att göra allt helt på egen hand?

• På slutet under filmens eftertexter hör vi en raplåt där en textrad lyder "Desto hårdare man faller, desto starkare man växer". Stämmer det, är det så?

Dokumentärfilm

Dokumentärfilm på bio har fått ett uppsving på senare tid, inte minst tack vare publiksuccéer som Michael Moores filmer *Fahrenheit 9/11*, *Bowling for Columbine* och franska naturdokumentären *Pingvinresan*. Även svenska dokumentärer får i allt större utsträckning biopremiär. Kanske innebär det att tanken på vad en dokumentär är håller på att förändras. Förr i tiden var det detsamma som "tråkiga" och "informativa" bildberättelser. Vad tänker man på när man hör ordet dokumentär?

- Vilka tankar har eleverna kring vad en dokumentärfilm är?

Mycket av teoretiska diskussioner kring dokumentärfilm handlar om "verklighet" kontra "fiktions". Många dokumentärfilmer strävar mot att försöka skildra en realitet, en verklig värld samtidigt som det är omöjligt att undvika en bearbetning av det som skildras. Det är trots allt någon som har valt vad det är vi ska se, bestämt åt vilket håll kameran skall riktas. Vissa dokumentärfilmare går också in och så att säga regisserar den värld och personerna som de skildrar. Det gjorde redan Robert Flaherty i sin banbry-

tande dokumentär *Nanook, köldens son* (1922) där filmens eskimåer ombads agera på ett visst sätt för att få fram Flahertys egen vision.

Andra dokumentärfilmer är mer uttalat personliga och siktar mot att fungera som inlägg i samhällsdebatten. Michael Moores vinklade filmer är bra exempel på det.

Jonas Embring filmade Mio och hans kamrater under flera år. Det blev sammanlagt ca 250 timmar film som han sen "klippt fram" sin färdiga film ur. Han berättar själv att han givit väldigt lite regi, att det mest handlade om väntan och att dyka upp när han visste att något skulle hända, typ under en fest. Men inför resan till Thailand fanns en ambition att mer konfrontera familjen med frågor kring varför Mio sändes iväg till Sverige - men Jonas fick inget riktigt svar.

- För mig var ändå det viktigaste att värna om Mio och hans vänner och att följa den vision jag haft kring att skildra hur invandrabarn lever och tas emot i Sverige, berättar Jonas Embring och tillägger: Vi måste ta hand om de barn som kommer hit och att verkligheten sällan är så svartvit som vi inbillar oss.

- Varför tror ni att regissören Jonas Embring ville göra film om Mio? Vad är det han vill ha sagt?

- Kan man som filmmakare ibland tänka sig att "regissera" verkligheten för att få större genomslag? Eller ska man söka förhålla sig så neutral som möjligt?

En annan aspekt i dokumentärfilmer som ofta diskuteras är vilket ansvar filmskaparen har inför personerna som skildras i filmen. Har filmskaparen ett moraliskt ansvar och i så fall på vilket sätt? När blir den mänskliga empatin viktigare än det konstnärliga?

I *Mio* hör vi vid ett tillfälle regissören berätta att han funderar på att sluta filma för att allting verkar gå så illa och att han inte längre får någon kontakt med Mio. Gjorde regissören Jonas Embring rätt när han fortsatte? Om Mio inte hade klarat av att vända sitt liv hade han gjort rätt i att fortsätta ändå?

Produktionsuppgifter

Sverige 2008

Producent: Jonas Embring

Manus, regi & foto: Jonas Embring

Klipp: Kristin Grundström

Musik: Pelle Jakobsson / tuktuk

Medverkande

Mio, Melina, Jeffrey, Cedric mfl

Tekniska uppgifter

Längd: 72 min

Ljud: Dolby stereo

Format: Vidfilm

Censur: från 7 år

Svensk premiär: 15 augusti 2008

Distribution

Folkets Bio, Box 17099, 104 62 Stockholm Tel 08-545 275 20, fax 08-545 275 27 epost info@folketsbio.se. www.folketsbio.se

Redaktion

Andreas Hoffsten, Barn & ungdom, Svenska Filminstitutet, september 2008